



نگاه

اقتضای شفافیت محرمانگی نیست

چند روزی است که موضوع محرمانه بودن اموال و دارایی‌های مسؤولان در فضای رسانه‌های مطرح‌شده است. واقعیت آن است که در قانون مذکور چیزی با عنوان محرمانه نداریم. البته این واژه در گفت‌وگوی منتشرشده از یکی از اعضای کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس با یکی از رسانه‌ها آمده است که به نظر می‌رسد یا مربوط به سهو لسانی نماینده محترم یا سهو قلم رسانه مذکور باشد. صورت مسأله این‌گونه است که مسؤولان در زمان تصدی مناصب، اموال و دارایی‌های خود را به رئیس‌قوه قضاییه اعلام کنند. مکاتیرمز آن به این صورت است که گزارش این اموال در سامانه‌ای ثبت می‌شود اما این محتوا در دسترس عمومی نیست. با توجه به این‌که اطلاعات مربوط به این اموال و دارایی در اختیار رئیس قوه قضاییه به‌عنوان یک قاضی و مرجع نظارتی قرار دارد، طبیعتاً قید محرمانه بودن را منتفی می‌کند. بنابراین هر مسؤولی که نسبت به ثبت اموال خود در این سامانه کوتاهی کند به‌یقین مرتکب تخلف شده است.

بدیهی است در چند روز اخیر با تکرار واژه محرمانه بودن اطلاعات مربوط به اموال و دارایی‌ها به نارضایتی‌ها دامن زد. این در حالی است که اساساً شکل ماجرا متفاوت است، چون قوه قضاییه نسبت به این موضوع ورود دارد و در صورت تخلف نسبت به آن برخورد خواهد کرد. البته در این باره هم اگر مطالبه عمومی این باشد که مردم باید به اطلاعات دارایی‌ها و اموال مسؤولان دسترسی داشته باشند، نیازمند قانونگذاری از سوی مجلس است. اگر نمایندگان در این باره تصمیم‌گیری کردند طبعاً امکان دسترسی عموم مردم هم به اطلاعات آن سامانه مرتبط به دارایی‌های مسؤولان فراهم خواهد آمد. البته این نکته را هم باید مدنظر قرارداد که دسترسی همگانی به اطلاعات اموال و دارایی‌های مسؤولان از منظرهای مختلف سیاسی، حقوقی و فقهی قابل بررسی باشد. طبعاً در این باره نیازمند یک کار تحقیقی و تکیه بر نظرسنجی‌ها هستیم. در حال حاضر مسأله از بعد رسانه‌ای قابل بررسی است و رسانه‌ها باید تبیین کنند اصل قانون از چه سابقه و پیشینه‌ای برخوردار است و در حال حاضر چه روندی را طی می‌کند. سیرماجرا به این صورت است که مصوبه‌ای درباره این موضوع در مجمع تشخیص مصلحت نظام وجود داشته و هم‌اکنون در کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس در حال رسیدگی است و ایده‌های مختلفی هم در این زمینه مطرح می‌شود و نکته دیگر این‌که هنوز برای بحث و بررسی نمایندگان و رأی‌گیری نهایی به صحن علنی مجلس ارائه نشده است. این توضیح و تبیین مسأله از منظر قانونی است اما در عین حال از منظر حقوقی هم می‌شود مسأله را مورد بررسی قرارداد. حقوق اعم از قانون است و حتی می‌تواند از این منظر به قانون هم انتقاد کرد. از نگاه حقوقی می‌توان دریافت بسیاری از نخبگان و صاحب‌نظران و حتی بخشی از مردم جامعه نسبت به این مسأله منتقد هستند و اعتقاد دارند این حق مردم است که از میزان دارایی مسؤولان مطلع باشند. بنابراین شفافیت اقتضا می‌کند عموم مردم نسبت به این مسأله اشراف داشته باشند.

دولت

تصویب ۱۰۰ طرح

با ۶۰۰۰ میلیارد تومان اعتبار برای استان فارس



سید ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور در پایان سفر به استان فارس، از تصویب ۱۰۰ طرح با ۶۰۰۰ میلیارد تومان اعتبار برای این استان خبر داد و گفت: تلاش می‌کنیم بخشی از مشکل کم‌آبی با توزیع عادلانه منابع برطرف شود.

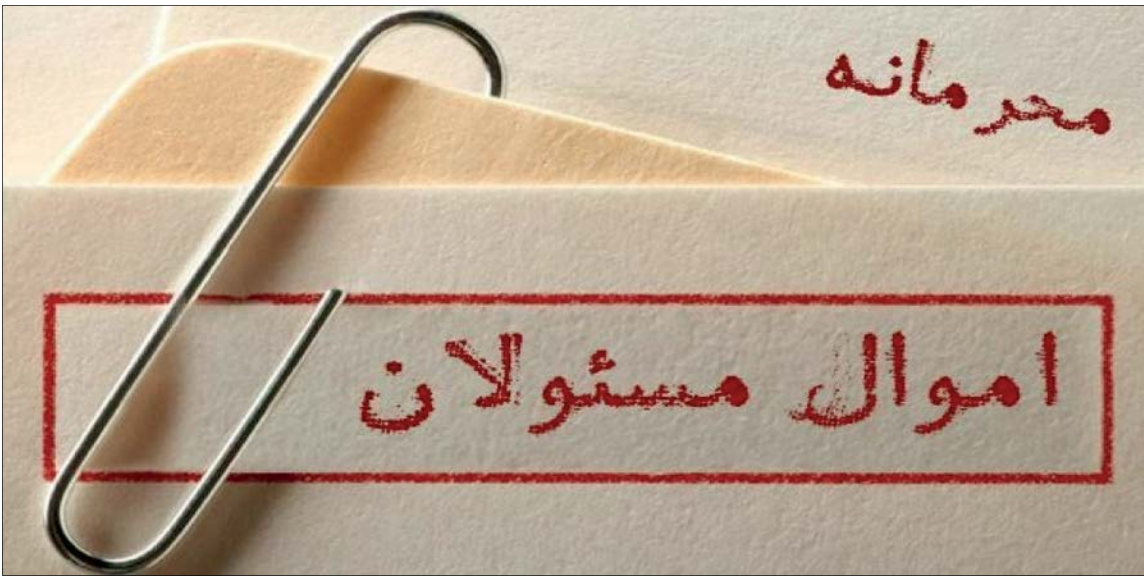


کاظم غریب‌آبادی، سفیر ایران نزد سازمان‌های بین‌المللی در وین در واکنش به اظهارات مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درخصوص دلیل سکوت در برابر برنامه هسته‌ای رژیم اسرائیل، با انتشار توییتی نوشت: «فایده عضویت در معاهده عدم اشاعه و اجرای کامل پادمان‌های آژانس چیست؟ چگونه می‌توان آژانس را

واکنش ایران به اظهارات گروسی درباره برنامه هسته‌ای رژیم صهیونیستی

به‌عنوان یک نهاد جدی، حرفه‌ای و بی‌طرف دید، در حالی که اجرای رژیم پادمانی خود را به‌طور برابر و عادلانه برای تمامی اعضایش دنبال نمی‌کند؟»

وی نوشت: «سکوت و غفلت در برابر برنامه هسته‌ای اسرائیل، پیام منفی به اعضای ان‌پی‌تی می‌فرستد. مبنی بر این‌که عضویت در معاهده مساوی است با



پشت پرده جنجال‌ها درباره محرمانه بودن اموال مسؤولان و نسبت دادن تصویب این طرح به مجلس یازدهم چیست؟

چالش مجلس با میراث مجمع تشخیص مصلحت نظام

درست در روزی که مجلس، انحصار وکالت را شکست و نمایندگان با یک رای قاطع بر تعارض منافع درونی خود غلبه کرده و مصوب کردند که سابقه قضاوت یا نمایندگی مجلس، جایگزین آزمون وکالت نخواهد شد، خبری درباره تصویب محرمانه بودن اموال مسؤولان در مجلس موج رسانه‌ای کم‌سابقه‌ای علیه آن ایجاد کرد و تا حدودی مصوبه مهم حذف رانت نمایندگان و قضاات در آزمون وکالت را به حاشیه برد. البته در چند ماه اخیر، داستان طرح صیانت، عقب افتادن طرح شفافیت و حالا زرمزه‌های مهر تأیید مجلس بر محرمانه و امنیتی بودن لیست اموال مسؤولان، حاشیه‌های زیادی را برای نمایندگان مجلس یازدهم ایجاد کرده است. ماجرا از آنجا آغاز شد که حسن نوروزی، نایب‌رئیس کمیسیون قضایی مجلس ۱۸ مهرماه در گفت‌وگو با خانه ملت از تصویب چند ماده از طرح ممنوعیت خروج مسؤولان از کشور پس از اتمام مسؤولیت تاسپری شدن مراحل قانونی خبر داده و گفته بود براساس ماده ۳ مصوب، تمام مراجعی که به‌نحوی از اموال مسؤولان اطلاع دارند از جمله نیروی انتظامی، سازمان ثبت اسناد، بانک‌ها، موسسات پولی و بانکی، وزارت اطلاعات و سازمان بازرسی کل کشور باید اطلاعات مالی مسؤولان را در اختیار قوه قضاییه قرار دهند و اطلاعات سامانه مدنظر به‌طور کامل محرمانه بوده و به‌هیچ‌وجه نباید منتشر شود. بعد از آن هم یکی از روزنامه‌های اصلاح‌طلب در مطلبی با عنوان اموال مسؤولان، امنیتی و محرمانه است به نقد محرمانه بودن اموال پرداخت. پس از این دو اتفاق برخی نمایندگان قبل از هر مصاحبه‌ای به توییتر آمدند و گفتند گاف آن روزنامه اصلاح‌طلب در پرخش این خیر اشتباه، دقیقاً چه بوده است. احمد امیرآبادی، نماینده مردم قم یکی از این افراد بود که در توییتر خود نوشت «مجلس هشتم مصوب می‌کند همه مسؤولان کشور اموال خود را اعلام کنند. شورای نگهبان آن را مغایر قانون اساسی می‌داند. با اصرار مجلس هشتم مصوبه به مجمع تشخیص مصلحت فرستاده می‌شود و بعد از مدتی با قید محرمانه تأیید می‌شود. این چه ربطی به مجلس یازدهم دارد؟» بنابراین این بار به‌نظر می‌رسد درباره محرمانگی اموال مسؤولان، اتمسفر رسانه‌ای در حقیقت غلبه پیدا کرده و ما برای درک واقعیت باید کمی عقب‌تر بایستیم تا بینیم اوضاع از چه قرار است و نسبت مجلس یازدهم با محرمانه اعلام شدن اموال مسؤولان چیست. کمی عقب‌تر برای نهاد های نظارتی و عموم مردم فراهم شود. مرور این مناقشه است تا ببینیم اصلاً طرح اعلام اموال مسؤولان از کجا آمد و حالا چرا به یک جنجال جدید علیه مجلس فعلی تبدیل شده است؛ در این گزارش مهم‌ترین اتفاقات پیرامونی این موضوع و پیوسته‌های قانونی، رسانه‌ای و قضایی آن را بررسی خواهیم کرد.

۱ تأکید مجمع بر محرمانه بودن اموال مسؤولان

طبق اصل ۱۴۲ قانون اساسی «دارایی رهبر، رئیس‌جمهور، معاونان رئیس‌جمهور، وزیران و همسر و فرزندان آنان قبل و بعد از خدمت، توسط رئیس قوه قضاییه رسیدگی می‌شود که برخلاف حق، افزایش نیافته باشد.» برای اجرای این اصل قانون اساسی، مجلس در اردیبهشت سال ۹۱ «قانون رسیدگی به دارایی مقامات، مسؤولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران» را تصویب کرد که به دلیل مخالفت شورای نگهبان با برخی از بندهای این مصوبه، موضوع به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شد در حالی که رئیس وقت آن «هاشمی رفسنجانی» بود. مجمع تشخیص در نهم آذر سال ۹۴ مصوبه مجلس را با اصلاحاتی تأیید کرد و در ماده ۵ این

۴ کدام اموال نباید برای مردم محرمانه باشد؟

یکی از نکات مهم درباره این مصوبه جنجالی، این است که شاید اجزای اموال مسؤولان را بتوان محرمانه تلقی کرد اما «حجم کل» و «تغییرات» دارایی مسؤولان نباید برای عموم مردم محرمانه باشد. مسعود براتی از تحلیل‌گران سیاسی، با تأکید بر این مطلب معتقد است مسوول در جمهوری اسلامی از بیت‌المال ارتزاق می‌کند و حق مردم، آگاه بودن به آن است که مهم‌ترین اثر آن هم جلوگیری از به انحراف رفتن مسؤولان خواهد بود. از سوی دیگر توسعه شفافیت یکی از موضوعات ماده ۲۹ برنامه ششم توسعه بوده است که بعد از افشای حقوق‌های نجومی، مورد توجه ویژه قرار گرفت تا با انتشار آزاد اطلاعات، اجازه محرمانه و کدر ماندن اطلاعات مربوط به اموال و دریافتی

شفافیت اموال، جزو حقوق شهروندی است

این نهاد ماند و در نهایت با این قید که محرمانه باشد تبدیل به قانون شد. بنابراین نمایندگان تاکنون نقشی در محرمانه بودن این بخش از طرح نداشتند. مسأله‌ای هم که در فضای مجازی درباره بررسی این طرح در کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس مطرح شد اولاً در حد یک ایده است و دوم این‌که هنوز به صورت مصوب در نیامده و سوم این‌که در مجلس برای بررسی ارائه نشده و چهارم این‌که هنوز نمایندگان درباره این بحث و بررسی و رأی‌گیری نکردند که به صورت یک مصوبه درآید. نکته دیگر این‌که با توجه به سوابق نمایندگی در دوره‌های گذشته ازبایی من، مجلس یازدهم با این‌که موضوعی مثل اموال مسؤولان، محرمانه باشد مخالف است. اساساً شفافیت حق مردم است و جزو حقوق شهروندی به حساب می‌آید. مردم باید اطلاع داشته باشند که مسؤولان‌شان چقدر دارایی دارند تا بتوانند بدون دغدغه به آنها رأی بدهند یا رأی ندهند. این مسأله در مورد ریاست‌جمهوری، مجلس خبرگان رهبری، مجلس شورای اسلامی و شوراهای شهر و روستا هم صدق می‌کند. از منظر من، مطابق با تعریف حقوق شهروندی از آنجا که مردم مالیات

پذیرش قوی‌ترین راستی‌آزمایی و نظارت، در حالی که بیرون ماندن از آن، به معنای رهایی از هرگونه تعهد، انتقاد و حتی دریافت پاداش است!» مدیرکل آژانس چندی پیش در مصاحبه‌ای گفته بود: «اسرائیل عضو ان‌پی‌تی نیست و حتی آن را امتضاً نیز نکرده، در حالی که ایران عضو معاهده است و تعهدات حقوقی در این زمینه دارد.»

۲ در کمیسیون قضایی مجلس چه می‌گذرد؟

حالا اما مجلس یازدهم در حال بررسی طرحی است که سازمان‌ها را موظف می‌کند تا اطلاعات مالی و اقتصادی مسؤولان را در این سامانه به اشتراک بگذارد و دقیقاً «مانند گذشته» تأکید دارد که این اطلاعات محرمانه است. بنابراین اتفاق جدیدی در مجلس فعلی نیفتاده به جز این‌که مسیرهای تطبیق اموال و دارایی‌های مسؤولان، به خوداظهاری خود مقامات محدود نشده و از مسیرهای دیگری هم این اطلاعات گرفته خواهد شد و این طرح فعلاً در کمیسیون قضایی است. محمدتقی نقدعلی از اعضای این کمیسیون در مورد آخرین وضعیت بررسی طرح نظارت بر مقامات، مسؤولان و کارگزاران گفته که «این طرح در حال رسیدگی و بررسی در کمیسیون است و مواد آن هنوز به طول کامل تصویب نشده است و پس از تصویب و نهایی شدن به صحن علنی برای بررسی ارسال خواهد شد.» البته او در عین حال گریزی هم به حاشیه‌های پیرامونی طرح زده و گفته «پیشنهاد نمایندگان در مورد مواد طرح مذکور بررسی خواهد شد و مردم و رسانه‌ها در جریان جزئیات آن قرار خواهند گرفت. همچنین در این طرح ضمانت‌های اجرایی برای مسؤولانی که در مسیر ثبت اموال تخلف می‌کنند پیش‌بینی شده که در صورت تخلف، ارسال به قوه قضاییه در نظر گرفته شده است.»

بنابراین نه تنها مجلس تصمیمی برای محرمانگی اموال مسؤولان نگرفته، بلکه بر اساس الزام قانونی که سال ۹۴ توسط مجمع تشخیص مصوب شده در حال پیشروی است، با این وجود بهتر است مجلس ضمن تثبیت تصمیم خود درباره گرفتن اطلاعات از مسیرهای متنوع، مصوبه محرمانه بودن اطلاعات را که در هنگام تصویب در مجمع تشخیص هم در معرض نقد جریان انقلابی بود هم دوباره بازنگری کند.

۳ ایجاد ضمانت برای ثبت اموال مسؤولان

طبق آئین‌نامه‌ای که حجت‌الاسلام رئیسی در زمان فعالیت در قوه قضاییه، تهیه و تدوین کرد، دامنه این قانون به ۲۴ گروه از مسؤولان، مقامات و کارگزاران نظام تعمیم یافت و حتی اعضای شوراهای اسلامی و بسیاری از مدیران را هم در بر گرفت. این یعنی نظارت بر اموال مسؤولان گستره وسیع‌تری پیدا کرد، حالا در این بین حسینعلی حاجی دلیگانی عضو هیات‌رئیس‌ه مجلس به شکل مبسوط‌تر و دقیق‌تری این مناقشه را روایت کرده و تأکید دارد آنچه در فضای مجازی به‌عنوان مصوبه مجلس ذکر شده حقیقت ندارد و در حقیقت بخشی از طرحی است که هنوز حتی در کمیسیون تخصصی آن نیز نهایی نشده است. اما ماجرا دقیقاً چیست؟ او گفته اولاً عنوان دقیق این طرح که در کمیسیون قضایی در حال بررسی است، ممنوعیت خروج مسؤولان و مدیران نظام جمهوری اسلامی پس از اتمام مسؤولیت از کشور تا سپری شدن مراحل قانونی است و تأکید کرده کمیسیون حقوقی قضایی مجلس با تدوین و بررسی این طرح به دنبال ایجاد ضمانت اجرایی برای ثبت اموال مسؤولان است. حاجی دلیگانی درباره جزئیات آن هم توضیح داده که «در این طرح تدابیری برای اتصال سامانه ثبت اموال مسؤولان در قانون مصوب مجلس به سامانه‌های دیگر کشور از جمله ثبت و اسناد املاک، بانک‌ها و موسسات اعتباری، پلیس راهور، شهرداری، امور مالیاتی و بورس و سامانه‌های دیگری که به هر نوعی اموال منقول و غیرمنقول مقامات، مسؤولان و کارگزاران را ثبت کرده‌اند اتخاذ شد و به طور قطع برای اتصال این سامانه باید الزامات فنی و امنیتی را رعایت کنیم تا اطلاعات مردم و مسؤولان که اموال شخصی افراد است مورد سوء استفاده قرار نگیرد. چراکه در طرح تأکید شده که در زمان اتصال سامانه‌ها عنوان فنی و محرمانگی برای حفظ اطلاعات شخصی در مقابل هک و نفوذ به صورت جدی رعایت شود.»

بنابراین طبق این طرح صدور حکم کارگزینی، پرداخت حقوق و صدور مجوز خروج مسؤولان مشمول قانون، تنها در زمانی امکان‌پذیر است که مسؤولان نسبت به ثبت و به روزرسانی اموال خود در سامانه اقدام کنند، حتی قرار است برای مسؤولانی که اطلاعات مالی خود را به صورت دقیق ثبت نکنند یا خلاف واقع ثبت کنند مجازات‌هایی تعیین شود.

پر اشتباه، آن هم در روزی که مجلس در حال تصویب یک طرح ضد رانت مهم و کم‌نظیر بوده است، پر شود، به رسانه‌ای کردن ایجاد مسأله بپردازد و اجازه ندهد روایت‌های دست دوم، برجسته و جایگزین دغدغه واقعی نمایندگان شود. البته مجلس یازدهم هم در این پیشامد می‌تواند دست به تاریخ‌سازی مهمی بزند و در این فرصت، کنار سایر طرح‌های مردمی، با لغو محرمانگی اموال که سبب بی‌اعتمادی مردم و در عین حال فساد زاشدن مجموعه‌های اقتصادی و اداری می‌شود؛ به شعار اصلی نه به وضع موجود و شفافیت بازگردد و در این زمینه کار را از انتشار اموال خود نمایندگان شروع کند. از این طریق نه تنها به احیای این درخواست مهم مردمی و انقلابی صحه می‌گذارد، بلکه به تحقق شفافیت و غیرمحرمانه بودن دارایی مسؤولان، برخلاف یک میراث معیوب کمک خواهد کرد.

شفافیت اموال، جزو حقوق شهروندی است

می‌دهند و فشارهای اقتصادی، تحریم‌ها و جنگ تحمیلی را تحمل می‌کنند و این همه را بر روی دوش مردم است از این رو این حق برای مردم متصور است که بدانند مسؤولان چقدر دارایی دارند. از سویی دیگر، شفافیت اموال و دسترسی مردم به اطلاعات درباره دارایی‌های مسؤولان این مزیت را دارد که از این پس مسوولی که سرکار آمد با تهمت‌های گوناگونی درخصوص اموال و دارایی‌های خود مواجه نخواهد شد اما به هر حال در شرایط فعلی، محرمانه بودن قیدی است که از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام زده شده و فعلاً به صورت قانون درآمده است. موضوع هم فعلاً در کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس در حال بررسی است و به صحن علنی مجلس ارائه نشده که نمایندگان درباره آن اظهارنظر کنند. ملاک برای قانونی بودن تصمیم و رأی نمایندگان در صحن علنی مجلس است. با این حال پیش‌بینی می‌کنم تا توجه به قضایی که در مجلس یازدهم وجود دارد، شفافیت اموال و دارایی‌های مسؤولان در صحن علنی مجلس رای خواهد آورد و عنوان محرمانگی لغو خواهد شد.